

Elbeszélés 2013.11.18–12.15

Hárs József:

MÁR KÉSŐ

Kollégái közül senki sem szerette. Végre megkönnyebbült mindenki, amikor megkapta a papírt: nyugdíjazták.

Ő is.

Az ünnepség után a borítékot még ott a zakója belső zsebébe süllyesztette és visszavonult a (volt) szobájába, hogy a még ottfelajtott holmiját viharvert aktatáskájába pakolja. Kopogtattak. A takarítónő lépett be, söprűvel, vödörrel és lapáttal a kezében.

– Lojzi! Máris? –

– Kiss úr, hát érkezett a búcsúzás pillanata. Kiss úr most is összetéveszt: én Ilonka vagyok, a Lojzi húga, de nem baj. Mi szívesen fogunk visszagondolni Kiss úrra. Ha szüksége van takarítónőre... Ha nem haragszik, egyszer majd meglátogatjuk. (Még visszasírják a kollégái, amikor kiderül, hogy mindenben mindig igaza volt!)

– Remélem... (Mit is akart mondani? Mindenesetre most sem hagyta, hogy felsegítsék a kabátját.)

+++

Harminc év óta először nem húzta fel az ébresztőórát. – Akármeddig alhatsz. Érted? – Csakhogy éjfél után ütött a százéves falióra. Ettől kezdve messzire került az álom. Észre kellett vennie, hogy körülötte él a város.

A vendéglő elcsendesült zenéje után a távozók kiáltozása, hangos búcsúzkodása. No, talán most. Nem. Vonat közeledő, majd elhaló zakatolása. Hosszú tehervonat. Számolni lehetne a tengelyeket. Talán majd most. A távolban szirénázó mentő. De most aztán igazán... Motor indítása. Ilyen is van. Percekig semmi. Szinte hiányzik a zaj. Azért mégsem szűnik meg teljesen.

Sietős léptek a még néptelen utcán. Takarítónők vagy kistisztviselők? Befejezni a tegnap félbehagyott aktát. És ez a gondolat álomba ringatta...

+++

Valaki megnyomta a kapucsengő gombját. Éppenhogya.

Felriadt. Legalább csörrenne kulcscsomó!

– Ki jön ilyen korán?

Még mindig csend.

Már majdnem felült, hogy kinézzen.

– És? Minek ezen töprengeni? – zuhant vissza. Azért fekve is figyelt.

– Beengedték? – sóhajtott. Nem tudott megnyugodni.

Az illető megtalálta volna a zsebében a kulcsot? Ha az ebédfutár, hallaná, mert egész gyűjtemény csörög a kezében. Mégis a neki szóló adag? Abban egyeztek meg, hogy jelzésként egy csengetés. De fönt nála az emeleten. Aztán akkor megy ki érte, amikor akar. Általában korán nyúlhat az ablakmélyedésbe. Embert csak akkor lát, amikor két héttel későbbire fizet neki.

– Nem.

Nem hallotta sem az ajtók, sem az autó „takaréokra állított” zaját. Hátul a csomagtartóban a hűtőszekrény. Nyáron, nyitott ablaknál, már megfigyelte.

Attól persze még lehetséges, hogy egy házzal odébb áll. Ahol hely van.

– Stefánia vagdalt, rizibizi – mormogta és végre megint elaludt.

+++

Az óra ismét ütött. Hogy ezt eddig sohasem figyelte meg!

Egyenletes surrogás.

A ház felfogadott egy utcaseprőt. Jól dolgozik. Szabályosan, széles mozdulatokkal, a homlokzat teljes hosszában. Cirokseprő? Igen, úgy áll a számlán. Bemutatták a közgyűlésen. Akkor kapott kulcsot.

Erőteljes csöngetés odalentről. Micsoda udvariatlanság! Hiszen még szuroksötét az éjszaka.

Bulizó egyetemista talált haza? (Van belőlük néhány fent, a harmadikon. És folyton cserélődnek. Némelyikük köszön, lefelé rohantában. Múltkoriban talán egy „új fiú”, az ő lakáscsöngőjét nyomta meg a folyosó világításának gombja helyett. Vagy csak a szintet tévesztette el?)

A járda burkolatán élesen kopognak egyik fénykörből a másik fénykörbe a magas sarkú cipők. A bakancsok tompán. Egyre többen. Valahol messze délen, ahol későbben kel a Nap, automata kattan, s kialszanak itt az utcai lámpák. A központban múltó másodpercek határozzák meg, mikor kell váltani, s már ajánlatos a lábak elé nézni az addigi sötét barnából csak lassan szürkévé szelídülő hajnali derengésben. Lassan a szeszélyes rendetlenségben csoszogó-csoszoló kis csizmák lépnek a színre. Autóajtók csapódnak a bölcsőde előtt. Keverednek az emberi hangok és a kutyaugatás. Már annyi idő lenne?

Fentről lekiált valaki: – Rögtön jövök!

Nem neki. Mégis végérvényesen elkezdődött a nap, számára is.

+++

Odalent a kapu előtt általában nagy volt a traccs. Most is csak addig hallgatott el az asszony nép, amíg Kiss úr, köszönés helyett, valami érthetetlen szóval jelezte, hogy helyet kér. Kapott, s hóna alá csapott bottal elindult a Belváros felé. Bottal? Csodálkoztak, s hosszan utána néztek. Hova mehet ilyenkor?

+++

Egy megfázásból lábadozó gyerek utána szaladt és lelkenedezve hozta a hírt, hogy bement a patikába. Nahát! Sohasem tapasztalták, hogy orvos járt volna nála. A rendszeresen megjelenő takarítónő sem kottyantotta el az öregúr bajait. Persze, ha a gyerkőc besettenkedett volna a gyógyszerillatú helyiségbe, láthatta volna, hogy a bot végére új gumit tétetett. (Nem ő koptatta el, úgy örökölte.) Aztán ment tovább, már szabályosan botozva.

Önkéntelenül megállt a következő kirakat előtt. Könyvek. Eszébe jutott, hogy már milyen régen akarta megkérdezni tőlük, árulnak-e még olcsón klasszikus lemezt? Sok évtizedes slágereket mutogattak. Nem, öneki komoly zenei felvételek kellettek. Azért volt olyan is, a sarokba egymásra hányva. Kölcsönösen lesújtó pillantással méregették egymást vevő, s eladó és unottan számlázták neki Beethovent.

Odébb István, a festő, járókelők gyűrűjében, vázolta föl a templomot. Ő is megállt, majd besétált a templomba. Még a szenteltvíz tartót is illette ujjával, mint egykor. Csak azért, mert volt rá ideje?

+++

Keveset tudtak róla. Egyedül élt, mondják, jó néhány éve elvált. Felesége még a városból is elköltözött. Gyerek? A vállukat vonogatták. Választáskor többen találkoztak vele a szavazóhelyiségben. Szúrós tekintettel mérte végig az érkezőket és a hosszú asztal előtt a kis műanyag pohárban kavarta a kapott kávé. Hol dolgozott? Olyan adóhivatali főnök, gondolták. Talán a műszerész a másodikról többet tud.

+++

Valóban. Ha kérdezték felőle, főnök úrként emlegette. Onnan ismerte közelebből, hogy neki szólt, ha – kiégett villanykörtétől kezdve – valami apró-cseprő javítani való adódott nála a lakásban. – Elnézést, – csikorogta, – de valami csekélységre kérem. Csöpög a csap. Ennek a megjavítására nekem nem adtak papírt az egyetemen. Önnek viszont bizonyára nem okoz nehézséget.

– Főnök úrnak bármikor rendelkezésére állok – volt többnyire a válasz. És csekély díj ellenében rövidesen rendeződtek a dolgok. (Családi alapon. A műszerész ugyan kitett egy nyugtatóböt, de a főnök úr vele szemben mindig kivételezett, s ilyenkor inkább kinézett az ablakon. Utána magának tett szemrehányást, de nem tudta megmagyarázni, hogy miért pont ezzel az egy emberrel ilyen. Action gratuite – emlékezett vissza André Gide regényére.)

+++

A kapott nagyobb összeg birtokában tanulmányozni kezdte a postafiókba dobott szórólapok ajánlatait. Egy hirdetés nyomán elhatározta, hogy a régi vezetékes telefont hordozhatóra cseréli. Talán az is jó lenne, ha a könyv névsorában a szám elé paragrafus kerülne. Ne zavarják a reklámmal. Folyton ugyanaz a háttérzaj. És erőszakosan követelik, hogy sétáljon be a kelepcejükbe. Ajándék házaspároknak... Ez biztosan a maga nemében egyetlen olyan cég, amelyet a különféle vállalatok megbíznak hirdetéseikkel. Több telefonáló, ahogy a hajdani kézi kapcsolású központokról készült könyvön látható és sok telefonkönyv (Dedikált példánya van az emlékkönyvből.). A főnök kiosztja a napi feladatot. Időben és földrajzilag. Sem neki, sem dolgozóinak fogalmuk sincs, hol az a szálló, ahova gépiesen invitálnak áldozatokat.

Éppen a műszaki bolt előtt mondta el magában századszor a monológiát, amikor ráköszönt a mester. A százegyedikhez most már volt közönsége. Nemcsak meghallgatta, hanem be is kísérte, ketten az üzletvezetővel nemcsak segítettek neki a válogatásban, de rá is beszéltek arra, ami a humán érdeklődésűeknek kényelmes, elpusztíthatatlan és olcsó. Tessék dönteni, ez az utolsó darab. A mester megígérte, hogy estefelé lemegy hozzá, felszereli és el is magyarázza. Nejlonszatyrot is kapott hozzá. A két szakember elégedetten búcsúzott el egymástól. Főnök úr pedig szóba sem hozta a szám előtti paragrafust. Majd ha megszokta az új masinát... Lefekvéskor elgondolkodott, mit jelent **ezeknek** „humán érdeklődésű”? Csak nem, mint zenében a botfűlű? Kissé elszégyellte magát. A mesterről a filozófia. Valamikor lelkesedett az egzisztencializmusért, ma inkább elaludt tőle. Most is.

+++

Amilyen nehezen ébredt az első munkátlan napra, olyan csodálkozva tapasztalta, hogy rohanni kezdett az idő. Elmúlt a nyár, tervezgetés, utazás, kirándulás és minden nélkül, amit évek óta melengedett magában a kötetlen semmittevés hónapjaira. Mit csináljon ezentúl? Senki sem szól rá, senki sem hívja. Vissza még kevésbé. Külön szobája volt, ajtaján névtáblával, amit emelkedő rangja szerint cseréltek. Most: a szüleitől örökölt barátságatlan nagy lakás, bejáratán csak a vezetéknév, apja ízlése szerint. („Mindenkinek tudnia kell, hogy

ki vagyok” – visszhangzott benne a múltból.) A megszokott órarend eresztékei pedig ellazulnak. Csipkednie kell magát, hogy előfizessen az ebédre. Tényleg: mit csináljon?

Egyszerre rádöbrent, hogy megöregedett. Egyáltalán mire számíthat még?

+++

Úgy tervezte, ebédje után kiül az erkélyre. Vénasszonyok nyara, legújabban indián nyár, minden melengető óráját ki kell használni.

Nem nagy az erkély, de arra elég, hogy a korlát rácsának védelmében úgy üljön oda ki, hogy lásson, de ne nagyon vegyék észre. Régi tapasztalat, hogy a járókelők egy szintnyi magasságig ha látják a járdát szegélyező házakat. Még a cégtáblákat úgy-ahogy, különösen, ha a tegnap még ott virítottak a helyét keresik.

Kabát azért kell. És a fürdőszobából a homokóra formájú műanyag ülőke. Hátát a meleget sugárzó faldarabnak támasztja az ajtó és a korlát között. Lenéz a jövés-menésre. Milyen szerencse az éveit már nem szívesen számolgotató nőre, hogy csak ő látja a fejtető tonzúráját. Legalább is kalap kellene rá. A fiatal korosztály viszont a dereka köré tekert pulóveren kívül nem pazarol sokat a textíliára. Élvezkedő konzervatívok csak társaságban háborodnak fel ezen. Egy fiatalember felnéz: – Végre kisütött a nap!

Az utasszállító gépek magasságában alighanem erősödik a szél, mert egyre több fehér és fehéres szürke foszlányt fúj alájuk. Innen az erkélyről a park sárguló lombos fái még védik a váratlanul jött idill kellemetességeit, s eltakarják a nyugati látóhatár sötétszürkéjét. Aztán a ház mögül nagy sietve esőt hozó felhő bukkan elő. Egyetlenegy árva lepke fehéren az ijedségtől menekül a levelek védelmébe. Az öregember fázósan keresi nyitott kabátján a gomblyukakhoz tartozó gombokat. Az első és mindjárt szétterülő esőcseppek megjelennek az erkély poros betonján. Eszébe jutnak a helyzetre illő szavak. Nem szép a szemetelő, a szemerkélő eső kifejezőbb. A feltámadt szélben a csepegés túlhaladott, talán többet mond a pilinckézés, pilinckázás, különösen ikes igeként. De akárhogy is a hirtelen jött zápor cselekvésre kényszerít. Megbolydul az utca népe, és Kiss úr sem rest, behúzódik a szobába, berántja az ülőkét, becsukja az ajtót, s a függöny ráncai közül nézi a természet barátságatlan változását. Csapkodja a szél a kövérre hízott cseppeket az üveg most látszó egyetlen felületére; kanyargós folyócskák szaladnak egymásba. Holnap jön a takarítónő, lesz dolga elég. Már zuhog. A járdaszegély mellől sebesen elindul a vízfolyás, belekap az összetekerődött barna falevelekbe, majd örvénylőn tornyosul a lefolyók rácsain. Felnöttek szaladva kerülgetik a tócsákat, gyerekek élvezettel taposnak beléjük. Aztán, mintha elzárták volna az égi csapot, megszűnik a színjáték, hátrahagyva az aggodalmat: nem a tartós rossz idők előjele volt ez? Fénylik a járda, fröcsköl az úttestről az autók keréknyoma és a felszáradó tócsák felett pára emelkedik.

+++

Valahányszor hazaérkezett, már az előszobában elhatározta, hogy felszámolja a szőnyegeket. Aztán letett róla. Valahogy üres lenne a lakás. Rangon aluli. Fiatalabb évjáratú vendégeinek (ha lennének) ez jószerivel fel sem tűnne. Mint annyi más „apróság”, aminek megléte számára még ma is értelmesnek, sőt jónak, szépnek látszott. Itt-ott a horgolt terítőcskék, vagy műanyag pohár helyett az oly könnyen törő üvegek. Külföldi útjai során hányszor csodálta a kiállított régi, ép porcelánokat! Valamelyik kastély megterített ebédlőjének gyönyörű és hiánytalan készletét! Háztartásában régen is készen állt a söprű és lapát. Pénzes időkben a márkás csésze és letört füle megtalálta az utat a szervizbe, hogy a következő „balesetig” újnak hasson a csészealjon.

+++

(Egyre gyakrabban látott elesni embereket. Arról a vasutásról nem is beszélve, aki forgalmas helyen másnapig feküdt mozdulatlanul a peronon, s nem akadt senki sem, aki a sűrű tömegben észrevette volna. Az más, ha egy csöppség a nagy csakazértismáshová igyekezetében pottyan el és mindkét kezét feltartva bömböli, hogy vegyék föl. Ilyenkor kórusban röpködnek a „hányszor mondtam” kezdetű szidalmak a felnőttek felől.)

+++

(Esti szellőztetéskor meggondolatlanul nyitva hagyta a konyha ablakát. Alaposan lehült a helyiség. Ennél rosszabb – morfondírozott magában – amikor a bejárati ajtó zárjára nem fordította rá a kulcsot. Eszébe jutott, hogy volt már egy-két betörés a házban. Elképzelte, mit tenne, ha éjnek évadján rátörne a nappal pincében lapuló, vagy a szomszéd kerítésén bemászó, mindenre elszánt férfi, s szekrényének tartalmát szétdobálva keresné a pénzét! Ilyen rémkép félálomban lepte meg. Egyre gyakrabban. Reggelre úrrá lett rajta a tehetetlen tanácstalanság. Mégiscsak jobb lenne, ha nem lenne egyedül. Máskor viszont mindenkit elmarna a közeléből.)

+++

(Egyidőben azért vett idaredet, mert azt olvasta, egészségesebb ez a kevésbé édes alma. Viszont kemény, s ezért a ragasztott műfogsor hamarabb kienged. Gyérülő ismerőseinek panaszkodott, hogy hosszú életében mennyi gondja volt a fogaival. Rajta próbálta ki a város kezdő fogorvosa a frissen tanult abroncsos, csavarintós fogszabályozást, hogy helyet engedjen az összetorlódott fogaknak a nehezen táguló állkapocsban. Ráadásul akkor, amikor tánciskolában közel lehetett volna hajolni a partnerhez. Fájt és szégyellte is. Maradt inkább a távoli vágyakozás a kedveshez. (Maradt is, amíg össze nem boronálták valakivel. Igent mondott a szülei kedvéért. Aztán mi lett a kapcsolatból? Jobb nem is gondolni rá.) Mire a szájában minden a helyére került, véget értek a kamaszkor lehetőségei és ismét szaporodtak az alkalmak a pedálos fűró párnázott ajtó mögül hallatszódó, nyögésekkel kevert berregésének hallgatására. Miközben szórakozottan lapozgatta az újságtartóba fűzött, réges-rég elavult divatlapok oldalait.)

+++

A földszinten Dóri lakásának kettős ajtaja mindenkire rányílt, aki a lépcsőházhoz igyekezett, s ráadásul megállt a hirdetőtáblánál. A külső, belső útvonalak váratlan találkozásakor néhány mentegetődző szó óhatatlanul elhangzott. A csinos, fiatal könyvelőnőt előbb-utóbb elérte a végzet, s valamelyik közgyűlésen megválasztották közös képviselőnek. És ahogy az lenni szokott, évekre rajta is ragadt ez a tisztség. Barátságos természete révén nyitott volt a ház gondjaira-bajaira. Akár akarták, akár nem. Csak Kiss úrral nem jutott semmire. Már a köszönéskor megcsapta a visszautasítás lehelete.

+++

Sorban áll az egyik pénztár előtt. Úgy vélte, itt kevesebben vannak. Szórakozottan nézi az önkéntelenül látókörébe került virágcsokrot. Rámosolyognak a szálak mögül. Ismerős a házból. Szavak is tartoznak hozzá: – Művirág. Ágaskodik benne az önérzet: magától is észrevette. Nem is húz ki belőle. Hazafelé menet csak azért is kiperkálja a koszos fémpénzek

közül egy szál igazi rózsa árát. Még bimbó. De miben lesz virág belőle? Nincs egy hozzá való váza az egész lakásban. Az egyik nagy, a másik csorbult. Eh! Elindul a könyvtárba. A szolgálatkész felvigyázónak fogja adni. A névnapjára. Nem ma van? Nem baj, előlegbe. Még el sem jut a hirdetőtábláig, már beleütközik Dóriba. Védőn tartja a kezét a virág fölé. Hirtelen olyan messze lévőnek látszik a könyvtár...

– Nagyon szép! Nekem adja? Igazán? Megyek és vízbe teszem, nehogy elhervadjon – hallotta és zavartan folytatta az útját. A kanyarban visszanézett. A celofán vége látszott egy pillanatra. Az arany szalaggal. Az ajtó becsukódott. Ki fog még nyílani? Amikor délfelé visszajött, elsuhant előtte a nyíló ajtó emlékképe, s ugyanakkor valami régi-régi jelenet: megdicsérik, hogy milyen ügyesen keringőzött. – No, ennek meg mi volt az értelme?

+++

Dóri kora délután kezdte a közös költségek begyűjtését. Véletlen-e? Éppen Kiss úrnál. Várnia kellett, mire kinyílt az ajtó.

– Jaj, éppen most akartam pénzt felvenni! – hallotta a mentegetődzést.

– A legközelebbi automatából?

– Igen. Megvárja?

(Folyósámlája van. Akkor és annyit vesz föl ingyen, amennyi szükséges. Igen, költségtérítést kaptak. Állítólag megszűnik.)

– Nyugdijasoknak is?

– Egyszer elrendelték a tisztviselők számára, hogy fizetésüket bankban őrizték. Dóra még iskolás volt akkor. Éppenséggel tegnap is megtehettem volna, láttam a kiírást. De mire is gondoltam akkor?

Zavartan mosolygott. Azért arra nem érzett energiát, hogy lemenjen az utcára, s megtegye azt a néhány lépést... Szóban oldotta meg a kérdést. Legalább még egy találkozás biztosítva: – Ne kelljen azért még egyszer ide fáradnia, majd beadom. Mikor alkalmas? Estefelé? Mennyit álldogálunk itt az ajtóban. Nem jön be? Egyszer elbeszélgethetnénk.

Maga is meglepődött az ajánlaton.

A lány szemrebbenése jelezte, hogy kedvező a fogadtatás. Ha nem is most, de belátható időn belül. Dóri most mindenesetre ment tovább az előre beütemezett úton. A másodikra kettesével vette a lépcsőfokokat. A ház utolsó bástyája is ledőlt.

+++

Eredetileg nem akart beljebb lépni, de a szíves szóra a nagyszoba felajánlott nagy foteléig meg sem állt. Kellemes ibolyaillatot érzett a levegőben.

– Szólíthatom Dórának? – kérdezte szertartásosan.

– Inkább, mint Dorottyának – nevetett a lány.

– Miért? Nem szereti a nevét? Nagy elődei voltak. Kanizsai Dorottya. Például. – (Úgy vette észre, nem volt rá fogadókészség.) – A Mohácsi csatában elesett nádor felesége.

– Igen: Mohács... derengett az íróasztal fölül.

– Vagy az irodalmi példa: Csokonai Dorottyája.

– Ne is mondja. Azt kaptam érettségi tételként – eszmélt rá.

– Képzelmé: én is. Már előző évben tudtam, mégsem olvastam végig. 65 éves vénkisasszony. Banya. ...

– És úgy, hogy „Dóri”?

– Úgy jó. És Önt hogy’ szólítsam? Kiss bácsi?

– Na, azt nem. Sajnos a Félix-szel nem tudok mit kezdeni. A szlávok Streckonak becézik. Hiába volt két római légióknak is mellékneve, ezzel nem jutok semmire. Egy fél x.

Még csak nem is egész. És ha még hozzáteszem, hogy egy nagynénim azt ajánlotta, kereszteljének Bonifácnak.

Szól a telefon.

– Elnézést. Kb. tíz perc múlva. – Leteszi.

Kiss úr feláll.

– Maradjon csak...

– De...

– Csak hadd várjon – intett a telefon felé.

Az öregúr meglepődve tapasztalta, hogy milyen felszabadultan beszélget, megérdemelte érte egy vállon veregetést. Észre sem vette, hogy a lány közben szórakozottan firkál valamit az írófülbjére, s szinte szó közbeni váratlansággal kezdi:

– Felix, van magának mobilja?

Kiss úr hirtelen azt hitte, nem is neki szólnak:–Hogyan? Hogyan mondja?

– Baj? – És ugyanúgy megismételte.

(Akkor már:) Felix méltatlankodva válaszolt: – Már hogy nekem? Éppen elég ez az egy új szerkentyű, amire rábeszéltek.

– Rábeszéltek?

(Kiss úr zavartan köhécselt.)

– Mindenütt azt hallom, hogy az ilyen szép korúak beszereznek egyet, s odateszik az ágyuk közelébe, hogy ha esetleg éjszaka...

– Hogyha esetleg orvosra lenne szükségem? Soha. Nincs nekem semmi bajom.

– Kopogjuk le.

És farkaszemet néztek egymással. Dóri okos telefonja ismét megszólalt az íróasztalon. Éppen a legjobbkor. Hamar befogta a „mikrofonját” és jelzesszerűen vállat vonva fordult az öreghez.

Kiss úr felállt. Dóri jelbeszédére ismét leült ugyan, de közben eszébe jutottak a rég tanult szabályok: az egyik, hogy elsőre nem illik sokáig maradni. A másik szabály: akkor kell távozni, mikor még marasztalják. No, most ezt miképpen értékelje.

– Maradjon csak. (A mobilba:) Tíz perc múlva hívj vissza. (Kisshez:– Maradjon, ő ráér.) – Miről is beszéltünk?

Ez a kérdés eldöntötte a látogatás sorsát. Kiss úr kissé nehézkesen, de felkelt. Mielőtt végképpen távozott volna, visszafordult:

– Elnézést, majdnem itt felejtettem a botomat. Apámtól örököltem – mutatta a göröcsöket. Bambusz. Elpusztíthatatlan.

A lány választ sem várva kérdezte: – A lakásban is?

Miközben már nyitotta az ajtót.

A nagydarab ember a fejét rázta. Már csak magának motyogta: – Ott van mibe kapaszkodnom.

Előre bandukolva a kedélytelen szürkeségben találta magát. És a lakása! Ez a rendetlenség! Legalább beágyazott volna. De nem számított vendégre. Nem is jött. Szerencsére. Ruhák szanaszéjjel, a konyhában, a mosogatóban elmosatlan edények. Még elsorolni is kiábrándító. Ebben a mindig mintaszerű rendben tartott lakásban. Mit szólnának ehhez Ilonka, vagy Lojzi? És az ősök – nézett föl a Blondel-keretbe illesztett fényképekre.

– Szerencsére holnap jön a takarítónő (akit még házas korából „örökölt”). Felemelem a fizetését.

+++

(Nem szerette az úttesten való átkeléseket. Amikor egyszer felkötött karral egy fedlapba megbotolva szinte vízszintesen igyekezett átjutni a szemközti járdára, onnan ismerősei

nevezték végül is sikeres akcióját. Ugyanez télen: hóbucka és tétova kéznyújtás jelezte a külvilág segítőkészségét. Akkor is inkább a maga erejére volt utalva. Ezek az esetek egyre többször jutottak eszébe. Csak mosolyogtak a patikában, mikor megjegyezte, milyen nehéz felemelni a lábát a bejáratú ajtó előtti magas lépcsőfokokra, ha már egyszer elérte a magasan kezdődő kézfogót. A főposta bejáratánál tekintete a korlátot kereste, s hallotta a háta mögül, hogy a mesterember elismerően nyugtázta: mégis csak volt értelme a munkájának, amikor azt, fölöslegesnek minősítve, elkészítette.)

+ + +

(Mit szeretett az életében? Amikor egyedül maradt és nem kellett becsukni maga mögött a mellékhelyiség ajtaját, mert nem volt senki, aki szintén oda igyekezett volna.) Hogy mégis emberek között legyen, beült a könyvtárba újságot olvasni. Előbb csak véletlenszerűen telepedett le valamelyik szabadon maradt helyre, később felfedezte annak hátrányait, netán előnyeit. Aztán – néhány helyváltoztatás után – már igényt tartott a szerinte legkényelmesebb székre, a szerinte legvilágosabb sarokra. Ezt némelyik felügyelő barátságos mosollyal nyugtázta, míg mások érzéketlenül rendezgették a polcokat, míg ő hangsúlyozottan köszörülte a torkát és szemrehányón mérte végig a hamarabb betolakodót. Hát még ha valaki nem átállotta a kiszemelt folyóiratot megkaparintani előle! Olyankor gondolt arra, hogy talán érdemes lenne előfizetni valamelyikre. Aztán mit kezdjen a kiolvasott példánnyal? Végképp nem értette meg azt, aki újságosnál vásárolta meg a vasárnap ebéd utáni olvasni valót.)

+ + +

Vannak helyek, amelyek akkor is messze vannak, ha tulajdonképpen nincsenek messze. Kívül esnek a szokott útvonalon. Még inkább ez a helyzet a könyvtárral. Az Kiss úrnak valóban messze. Nem csodálható, hogy a hirtelen jött ernyesztő meleg hatására is a parkban, visszafelé jövet, az első kényelmesnek látszó üres padra letelepedik. Hangsúlyos: az **üres**. Bár, ha körbenéz a lába előtti kavicsos térségre, bosszantóan sok a cigarettacsík. némelyikük félig betemetkezve. Persze, még izzott, mikor földet ért, bele kellett taposni. Odébb napszitta gyomok ágaskodnak. Eszébe jutott, hogy gyerekkorában a csősz hegyes botjával hamar rendet teremtett. Azon a szellőtől meghengergetett celofándarabon rúzzsal kevert csokoládényomok. A sok tiltó paragrafus között szabadon tenyészik a rendtelenség.

Ha a padon már más nem is ül, emberek azért vannak a közelben. Túlán egy jól felöltöztetett gyerek piszkálja a hullámok hátán himbálódzó sárga faleveleket. A hullámokat a szökőkútnak kijelölt egy szál cső változó intenzitással visszahulló vize gerjeszti. A család a holmiján ülve egykedvűen nézi a csemete ténykedését. Amikor a járőröző rendőrautó a túlsó úttesten megáll, félszemmel rásandítva szedelőzködnek. Állítólag messzebb van egy másik törzshelyük.

Az átlósan kettéosztott medencén védőpárkányok közé szorított közlekedőút. Ahogy ül, még éppen rálát a különféle cipőkre, s tanulmányozhatja a járást. A szatyorral boltba tipegő asszonyságtól a gyorslábú fiatalokig, akik között csámpásan előrehajlótól táncos lábúig mindenféle akad. Amikor kezdték az életet, ki gondolta volna, hogy ez lesz belőlük! Egyformák sohasem voltak, de ekkora különbséget, csodálkozott a tornaórát futással letudó diákokat nézve. Az iskola kapuján még bolyba tömörülők a növekvő távolság hatására kisebb-nagyobb csoportokra szakadozva szedik a lábukat – milyen lábak és hogyan szedik –, a távoli sípszóra. Akiben túlrad az energia, az elején még fel-felugrik az útjába eső fáról levelet tépve. Ezek nagyobbak, nem csivitelnek, mint a bölcsődések az egykedvű felvigyázók között. Belőlük a változó lihegés után majd a végén fog kitörni a kamaszos zsvajj.

A gimnazista csapat majdnem elsodor egy fényképezkedő társaságot. A szobor jó háttérnek. Egyikük fel is mászik rá. Majd sokára, már otthon fogják törni a fejüket, hol is látták ezt a didergő bronz katonát.

Ilyenkor szokott megéhezni. Még elmegy az időjelzőig és a túloldalon vissza. Mit is hozott mára az ételfutár?

Az egyik kapualjból sportsapkás suhanc méri végig.

Megáll a kapujuk előtt. Előveszi a zsebkendőjét, mert elcsöppen az orra. Próbaképpen a háztól külön vásárolt beléptetővel akarja kinyitni a kaput, akkor veszi észre, hogy félig mögötte egy kék sildes sapkás fiatalember, szakasztott olyan, mint volt a túloldalon, jobb kezében bekapcsolt, fekete mobil, erősen tanulmányozza a kaputelefon névsorát.

– Kit keres? – kérdezi gyanakodva tőle. Az már nyomul is befelé.

– Itthon van az unokája? Ott az autó, hívja föl Zolit – mondja.

Néz rá csodálkozva. És akkor beugrott neki: ez volt néhány hete, aki ugyanezeket az értelmetlen összefüggéseket mondta a ház előtt.

– Rendőr lakik a házban – közölte vele hidegvérrel Kiss úr és nyitotta a kaput – Menjen. A suhanc meglepődött: – Nem a rendőrhöz... – próbálkozott, de azért elindult kifelé. Ott a mellékutca irányában tűnt el az alakja.

Félix megvárta, míg a kapu becsukódik, aztán becsöngetett Dórihoz, aki éppen készült elfelé. – Jól válaszolt – szólt az elismerés. – Hívja föl a számukat. Ne csak a hajléktalanokat figyeljék.

+++

Az íróasztalán, a sarkokig érő üveglap alatt egymás mellett két bérlet: az egyik a színházba, a másik a hangversenyekre szól. Megszokott helyek, megszokott időpontok. Amikor megújította az éppen aktuális időpontban valamelyiket, begyűjtötte a szórólapokat, mert jól tudta, hogy az évad folyamán egyre kevésbé lehet ezekhez hozzájutni. Tele friss kíváncsisággal nézte végig a kínálatot. Ennek is megvolt a menetrendje. Most még minden előrejelzés mögött a jó szórakozás reménye. Esőmentes odajutás, kellemes közérzet, magas színvonal. Élmények sora, a szünetben/szünetekben tartalmas gondolatok cseréje a régi ismerősökkel. Aztán hazamegy, s valahova jó helyre süllyeszti az előzeteseket. Beírja az előjegyzési naptárba sorjában, hiány nélkül a várható produkciókat, aztán egy időre elfeledkezik az egésztől. Szaporodnak a másféle bejegyzések. És a problémák. Mit kell, és mit lehet mellőzni, más időpontra tenni. A bérletes napok sziklaszilárdan állnak a sorban bekarikázva. Némelyikük veszélybe kerül. Ahogy múlik az idő, kopik mögülük az a frissen még megvolt lelkesedés. Egyre többször gondolja végig a lehetséges árnyoldalakat, keresi a kifogásokat.

Ezen az estén a színház a célpont. Be volt karikázva a naptárban, tehát megy. Egy darabig kereste az egykor begyűjtött szórólapot, de hamarosan feladta. Minek. Úgyis azt játsszák, amit tervbe vettek. Eső pedig szerencsére nem esik.

A szekrény előtt állva a megszokás győz és előveszi a szürke ünnepi ruhát. Még nincs tél, nem kell a fekete. Kinéz az ablakon: a földszint szélső lakásából kihajolva ráérősen üdvözölnék valakit. Más napra van a bérletük? Ő mindenesetre elindul. Az irány adott. Egyre többen igyekeznek arrafelé. Már kezdi érezni, hogy tartozik valakikhez. Mosolyogva várják a bejáratnál, míg előszedi a bérletét. A zakó külső zsebéből éppen hogy kilátszik a felső csíkja. Mindig oda teszi, és mindig elfelejti, hogy oda teszi.

Korán érkezik. Így rövidebb előtte a sor, előbb kapja meg a ruhatári bilétát. Amúgy is már megfelelően helyezkedett, s bízik benne, hogy hazafelé ki lesz készítve a kabátja. Ismerik jól. Törzsvendég. Ismét alkalom a szórólap begyűjtésére. Néhány van még a radiátort védő

rács tetején. „Bocsánat, én fogtam meg előbb.” Az olvasás szemüveg nélkül nehezen megy. Egy idő múlva összehajtja és zsebre vágja.

Minden évben ugyanezek a mozdulatok. Miért veszi számba? Búcsúzik tőlük? Megkérdezi: mikor lesz vége? Budapesten kiírják. Szünetben felkeresi a mellékhelyiséget. Az utóbbi időben nem szeret templomi hangversenyekre járni, mert ott nincs erre lehetőség. Egyik nyugati útján látott székesegyház oldalhajójába feltűnően telepített toalettet. Igen így lehet öregebb korban zavartalanul élvezni akár a Máté passiót. Szünetben az előtérben járkálva nézegeti a fényképeket. A társulat arcképeit és az egyes előadások jeleneteit. Csillogó felületük egyszer csak elhalványul. Melléje állt valaki.

Odanéz: – Ó, kezét csókolom, Dóri. Nem is tudtam, hogy ugyanarra a napra szól a bérletünk. Zavart válasz: – Kivételes eset. Szerezték nekem. Bemutatkozás. A fiatalember tájékozott színházi berkekben. De már csöngetnek. Befelé.

Ez fájt. De miért? Az élet zajlik nélküle is. Tudja, hogy a könyvelőnő barátságos mindenkivel. Nem figyelte meg korábban a gyűrűsujját. Manapság ez különben sem jellemző. A nézőtér elsötétül, kezdődik az utolsó, a harmadik felvonás. Hazafelé vár az átkelőnél. Elrobog előtte egy kisautó. Hátra hirdetés kifestve. Lehet így is vásárolni járművet – olvasta valahol.

+++

A földszinti lakás előszobájának fénye a betonról felkúszott a folyosó korlátjára, aztán kialudt a villany. Megnyomta a lépcsőház világításának gombját, hogy legalább három percig lássa a botjával kitapogatott lépcsőfokokat. Belépve gondosan bezárta a lakás ajtaját. Mégsem volt biztos benne: ismét kinyitotta és a kilincsnél fogva körülnézett a sötét éjszakában. Semmi gyanús zaj. Most már végleg hazaért. Elengedheti a kilincset. Miután kihúzta a kulcsot a zárból, karikájánál fogva felfüggesztette a helyére. Valaki figyelmeztette erre a mozdulatra, hogy megkönnyítse valamelyik hatósági embernek, szükség esetén akár álkulccsal is, a bejutást. Ezt az igét azonban átfordította behatolásra, s elszorult a szíve. Igen, egyedül van, teljesen egyedül. Akármi is történhet vele. Nem lenne jobb, ha a zsebében lenne a kulcs? (Mi az a kartonlap a zsebében? Persze a bérlet. Nem ez a helye – zsörtölődött, míg botját a szokott helyére tette.) És mint valami holdkóros, meg sem állt a nagyszoba ablakáig.

Megcsapta a hideg, de azért kihajolt. Az a kisautó, ott a parkolóban... Vajon már bent ülnek? A válasz kaleidoszkópja, mielőtt képpé állt volna össze, erőteljes ajtócsapkodásra értelmetlen darabokra hullott.

Hát persze, legalább ketten lehetnek, futott végig rajta a felismerés, ugyanakkor a mélyből a rémület: hátha mégis nyitva hagyta a lakásajtót és a huzat csapta be. És ha nem a „huzat”? – Jön!?

Ösztönösen (tehát hirtelen és meggondolatlanul előre lépve) hátra hőkölt. A lökéstől a kis szőnyeg előre gyűrődött, ő hátra esett. Közben, szilárd pontot keresve, a levegőbe markolt, s a nehéz test súlya tarkóval az íróasztal sarkába vágódott. Hangja félbeszakadt, mielőtt megformálódott volna. Mélységesen mély csend lett. Csak az utca érzéketlen zaja hallatszott be a nyitott ablakon.

A felszálló porban molylepke kereste az utat elfelé.

+++

A járda burkolatán élesen kopognak egyik fénykörből a másik fénykörbe a magas sarkú cipők. A bakancsok tompán. Egyre többen. Valahol messze délen, ahol későbben kel a Nap, automata kattan, s kialszanak itt az utcai lámpák. A központban múló másodpercek

határozzák meg, mikor kell váltani, s már ajánlatos a lábak elé nézni a hirtelen sötét barnából csak lassan szürkévé szelídülő hajnali derengésben.

Reggel az utcaseprő felnéz az emeleti ablakra. Ma becsönget a pénzért. Ég a nagyvillany! Néhány ütemes mozdulat után ismét arra fordítja a tekintetét. Furcsa. – Még mindig ég – dohog magában.

Beviszi a szerszámokat és hirtelen elhatározással felmegy az emeletre. Fokozódó izgalommal csönget. Egyszer, kétszer, sokszor. Aztán lenyomja a kilincset. Nincs bezárva az ajtó... Mit tegyen?

A szeszélyes rendetlenségben csoszogó-csosszanó kis csizmák ideje közeleg. Autóajtók csapódnak a bölcsőde előtt. Keverednek az emberi hangok és a kutyaugatás.

Mint tegnap. És mint holnap is. De most! Most mi legyen? ...

+ + +

Az asszony nép kővé dermedt a kapu előtt. Egymás után érkeztek az ügyeletes orvos, a járőrautó, a mentők és végül a temetkezési vállalat nagy fekete autója. Dóri irányította a hatóságot. Nagy volt a ki-bejárkálás. A másodikról kinyílt egy ablak: – Rögtön jövök! Az asszonyságnak, amint leért, fülébe súgták: – „A rendőrség kizárta az idegenkezűséget.”

– Kiss úr. Mindjárt gondoltam. Mintha most lett volna. Takarítottam az oltárt, bejött, ahogy illik, láttam. Istenem! Már akkor megérezte. Még keresztet is vetett.

Közben hallották: „Közigazgatási eljárás.” A járőr egyértelműen és határozottan javasolta a kíváncsiskodóknak, hogy ne csoportosuljanak. Messzebről azért figyelték az eseményeket. Akkor oszlott fel a társaság igazán, amikor, benne a letakart hordággal, a fekete autó kikanyarodott az útestre és tempósan elindult a kórház felé.

Hova lett az utcaseprő? Egyesek látták, hogy beszállt a rendőrök autójába. Mégis?... Dóri a fejét rázta: – Tanú.

+ + +

Két középkorú nő állt meg a ház bejáratánál. – Ez lenne az? – tanakodtak. Bentről hangok hallatszottak. Egy divatosan öltözött fiatal lány lépett ki, mögötte egy mesterember formájú férfi, kezében szatyorral.

– Tegyük ide ki, a középre – javasolta a lány és máris mutatta az üvegablakon.

– Nekem jó – válaszolta közömbösen a férfi és elővette a szatyrából a gyászjelentést, majd ragasztószalaggal a jelzett helyre erősítette. Már bementek volna, ha az egyik bámészkodó nem lép hozzájuk.

– Nem tudjuk, jó helyen járunk-e? Kiss tanácsos urat keressük.

Azok ketten felmutattak az imént kiragasztott gyászjelentésre és szó nélkül bementek a házba.

+ + +

A temetésen kevesen voltak. A plébániáról a legfiatalabb káplán csak általánosságokat mondott és szent szöveget idézett. Az elhantolás után, a földbe szúrt fakereszt mellé, a részvétnyilvánítók fogadására mindössze egy személy, egy jó karban lévő nő állt ki, szürke ruházatán művirág dísz, szürke kalapján ugyancsak művirág. A fekete rövid fátyol mögül idegenül nézett a jelenlévőkre, azok hasonlóképpen idegenül néztek rá. Az autón hivalkodón nagy művirág koszorú, mellette a ház és a munkahely kis, típus koszorúi. Igazi virág csak a két takarítónő kezében volt: egy-egy melegházi rózsaszál, azok is már hervadóban. A szertartás végére lassan leszállt a köd.

A takarítónők másnap a portásnak egybehangzóan állították, hogy a szürkeruhás asszony szemében könny csillogott.